

nog niet één ooit een granaat afgevuurd; goed bruikbaar waren eigenlijk alleen enkele mitrailleurs die in allerijl geïnstalleerd waren. De 'Heemskerck' had Amsterdam voorts met een veel te kleine bemanning verlaten, maar dat bood geen problemen: schepelingen van andere eenheden kregen order, de bemanning van de kruiser aan te vullen.

Op 2 juni arriveerde de 'Heemskerck' in Milford Haven. Tegen acht uur 's avonds kwamen twee Engelse hofauto's aanrijden en ging het prinselijk gezin aan boord van de 'Sumatra'. Mèt prinses Juliana zouden haar vriendin M. Röell-del Court van Krimpen met haar dochtertje Renée, de verzorgster van de prinsesjes jonkvrouw S. Feith, een adjudant van de koningin in buitengewone dienst schout-bij-nacht b.d. C. baron de Vos van Steenwijk met zijn echtgenote, en drie veiligheidsfunctionarissen de grote oversteek wagen. Prins Bernhard ging om tien uur van boord en de 'Sumatra' en de 'Heemskerck' voeren weg, de 'Heemskerck' voorop in verband met mogelijk mijnengevaar. Furstner had bepaald dat de twee oorlogsbodems 'om de zuid', d.w.z. langs de Azoren, naar Canada zouden varen, maar die route werd door de commandant van de 'Sumatra' afgewezen: hij had er niet voldoende stookolie voor; de route 'om de noord' was, al bood zij door de aanwezigheid van Duitse *U-Boote* meer risico's, de enig mogelijke. De overtocht, waarbij de Nederlandse schepen elkaar nog een dag of drie uit het oog verloren, duurde negen dagen. Eén keer was er alarm, 's avonds laat; een van de veiligheidsfunctionarissen snelde met de nodige reddingsgordels naar de kajuit waar prinses Juliana zich met de dames Röell en Feith bevond; de aan de prinses toegevoegde marine-officier zat er pijprokend te lezen. 'Uwe Koninklijke Hoogheid moet onmiddellijk een zwemvest aandoen', zei de detective; op de officier wijzend, antwoordde de prinses: 'Zolang meneer daar rustig zijn pijp blijft roken, trek ik geen zwemvest aan.'¹ 'De bemanning van de 'Sumatra' was', zo vertelde de inmiddels koningin geworden prinses ons achttien jaar later, 'allerliefst. De commandant speelde veel piano. Ik heb nooit zó van muziek genoten.'²

Daags na aankomst in de haven van Halifax ging de prinses met haar gezelschap van boord, maar niet dan nadat zij de équipages van de 'Sumatra' en de 'Heemskerck' kort toegesproken had. 'Wij allen', zei zij,

'zullen doen wat wij kunnen voor het vaderland. Mijn moeder waakt er voor als een leeuw en is onvermoeibaar. Ook mijn man is waakzaam in haar omgeving

¹ A. Kroese: *Neêrlands zeemacht in oorlog* (1944), p. 124. ² Koningin Juliana, 23 mei 1958.